

پشتوانه حقوقی اصلاحات اقتصادی در ایران

محسن خلیلی^۱

چکیده

قانون اساسی ایران که در آذرماه سال ۱۳۵۸ در همه پرسی تصویب شده بود، در سال ۱۳۶۸، مورد یک بازنگری چند زمینه ای قرار گرفت. اصلاحاتی که در متن قانون اساسی صورت پذیرفت مبتنی بر سه نوع بایستگی بود: بایستگی پیشینی، بایستگی همزمانی، و بایستگی پسینی. جنگ عراق با ایران خسارات هنگفتی به اقتصاد کشور وارد کرد. بنابراین بدون درنگ، همگان، پس از آن که جنگ را خاتمه یافته تلقی کردند به این نکته ادغان داشتند که در اقتصاد فروپاشیده و جنگی می بایست اقدام های عاجل مبتنی بر اصلاحات سریع صورت پذیرد. این اقدام ها می توانست در دو زمینه مطرح شود: جبران خسارت های مستقیم و غیر مستقیم و پرداختن به بازسازی کشور، و اجرای یک برنامه هدفمند / روشمند اصلاحات اقتصادی مبتنی بر یک منظومه تفویک. آن چه در عرصه بازنگری قانون اساسی اتفاق افتاد نشان از یک باطل نما داشت: اقتصاددانان نخبه کشور می دانستند که اصلاحات در اقتصاد ایران با توجه به شرایط نامناسب آن دوره، بدون اجرای برنامه مشهور به تعدیل اقتصادی نمی تواند کامیاب باشد. اما اعضای شورای بازنگری قانون اساسی هیچ دستی به ترکیب اصول اقتصادی قانون اساسی که مبتنی بر دیدگاه هایی چپ گرایانه بود، نزدند و این گمانه را در ذهن خود مطرح نکردند که چگونه می شود با اصول اقتصادی موجود در قانون اساسی، برنامه تعدیل اقتصادی / خصوصی سازی را پیاده کنند. گرچه نیاز به باز سازی و سازندگی در کشور، بازنگری در قانون اساسی را توجیه می کرد، ولی آن چه که در متن باز نگریسته قانون اساسی تصویب شد با اجرای برنامه های تعدیل و اصلاحات اقتصادی کشور کمتر تناسبی داشت.

واژگان مهم: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، بازنگری قانون اساسی، جنگ ایران و عراق، خسارت های اقتصادی، بازسازی و سازندگی.